

Aspects of Mother's Practices in Adolescent Sexual Education: A Phenomenological Study

Negin Naderi¹, Maryam Gholamzadeh Jofreh^{2*}, Mansour Sodani³

1. PhD Candidate, Department of Counseling, Faculty of Humanities, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran. Email: negin.naderi@pnu.ac.ir
2. Corresponding Author, Assistant Professor, Department of Counseling, Faculty of Humanities, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran. Email: jofreh@iauahvaz.ac.ir
3. Professor, Department of Counseling, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran. Email: sodani_m@scu.ac.ir

ARTICLE INFO

Article type:
Research Article

Article History:
Received: 12 Sep 2022
Revised: 25 Oct 2022
Accepted: 2 Nov 2022
Published Online: 23 Aug 2023

Keywords:
Adolescents, Lived Experience, Mother's Practices, Sex Education.

ABSTRACT

The purpose of the current investigation was to ascertain the actual experiences of mothers who had applied sex education for their teenage sons and daughter. The research method was fundamental in terms of objective, whereas it was phenomenological in terms of strategy. In 2021, the research community at the Payame Noor University branch in Khuzestan comprised all females who had adolescent children. The researcher initiated the sampling procedure by selecting these mothers until all available information was exhausted. A total of 18 mothers participated in semi-structured interviews. The Colaizzi method was applied to the data of this study, which produced one main theme and four subthemes. The findings showed that the mothers tried to prevent or control the harms of puberty through various strategies, including limiting the adolescent's sexual stimulation and curiosity, managing social communication, enhancing the parent-adolescent relationship, engaging in conversations with the adolescent to educate them about the risks associated with puberty, and managing social communication. These approaches predominated over others and were centered around adolescent-centered care and abstinence. Therefore, it would appear that professionals could benefit from an understanding of how parents handle the sexual concerns of their adolescents in order to develop more effective methods of educating them on the subject.

Cite this article: Naderi, N., Gholamzadeh Jofreh, M., & Sodani, M. (2023). Aspects of Mother's Practices in Adolescent Sexual Education: A Phenomenological Study. *Journal of Applied Psychological Research*, 14(3), 323-340. doi: 10.22059/japr.2023.348574.644371.

Publisher: University of Tehran Press
DOI: <https://doi.org/10.22059/japr.2023.348574.644371>

© The Author(s).

روش های مادران در تربیت و آموزش جنسی نوجوانان: یک مطالعه پدیدارشناسانه

نگین نادری^۱، مریم غلامزاده جفره^{۲*}، منصور سودانی^۳

۱. دانشجوی دکتری مشاوره، گروه مشاوره، دانشکده علوم انسانی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران. رایانامه: negin.naderi@pnu.ac.ir

۲. نویسنده مسئول، استادیار گروه مشاوره، دانشکده علوم انسانی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران. رایانامه: jofreh@iauhvaz.ac.ir

۳. استاد، گروه مشاوره، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران. رایانامه: sodani_m@scu.ac.ir

چکیده

اطلاعات مقاله

نوع مقاله:

پژوهشی

تاریخ های مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۶/۲۱

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۱/۰۸/۰۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۸/۱۱

تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۰۶/۰۱

کلیدواژه ها:

تجربه زیسته، تربیت جنسی، روش های مادران، نوجوانان.

پژوهش حاضر با هدف شناخت تجربه زیسته مادران از تربیت جنسی نوجوانان دختر و پسر خود انجام گرفت. طرح پژوهش کیفی از نوع پدیدارشناختی و جامعه پژوهش شامل کلیه مادران دارای فرزند نوجوان شاغل در دانشگاه پیام نور خوزستان در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۴۰۰ بود. روش نمونه گیری ترکیبی (هدفمند و گلوله برفی) بود و تا اشباع داده ها ادامه یافت. حجم نمونه نیز شامل ۱۸ مادر و ابزار گردآوری داده ها، مصاحبه نیمه ساختاریافته بود. داده های این پژوهش با روش تحلیل مضمون به شیوه کلایزی و به روش دستی تجزیه و تحلیل شدند و یک مضمون اصلی و چهار مضمون فرعی به دست آمد. یافته ها نشان داد مادران از طریق جلوگیری از تحریک و کنجکاوای جنسی نوجوان، مدیریت ارتباطات اجتماعی، تقویت و بهبود رابطه خود با نوجوان، گفت و گو با نوجوان و آگاهی بخشی به او، از آسیب های بلوغ پیشگیری کنند که این روش ها، غلبه الگوهای کنترلی مبتنی بر پرهیز و مراقبت متمرکز بر خود و مراقبت متمرکز بر نوجوان را از میان الگوهای مختلف تربیت و آموزش جنسی آشکار می سازد. از این رو به نظر می رسد آگاهی از چگونگی مواجهه والدین با مسائل جنسی نوجوانان بتواند در یافتن مسیرهای متناسب تر آموزش مسائل جنسی برای متخصصان امر راهگشا باشد.

استناد: نادری، ن.، غلامزاده جفره، م.، و سودانی، م. (۱۴۰۲). روش های مادران در تربیت و آموزش جنسی نوجوانان: یک مطالعه پدیدارشناسانه. فصل نامه پژوهش های کاربردی روانشناختی، ۱۴(۳)، ۳۲۳-۳۴۰. doi: 10.22059/japr.2023.348574.644371

ناشر: انتشارات دانشگاه تهران

DOI: <https://doi.org/10.22059/japr.2023.348574.644371>

© نویسندگان.

۱. مقدمه

نوجوانی دوره‌ای از زندگی است که با بلوغ آغاز و با تغییرات فرهنگی پایان می‌پذیرد. برای نوجوانی که ویژگی‌های کودکی را پشت سر می‌گذارد، ضروری است که خود را با تغییرات جدید سازگار کند و برحسب شرایط اجتماعی و فرهنگی جامعه خود رفتار متناسبی را در پیش بگیرد (کمر زرین، ۱۳۹۹). اما آشنایی نوجوان با امور جنسی در دوران بلوغ، گاه شعله رفتار جنسی ناسالم و مشکل‌آفرین را در او روشن می‌سازد (رحمانی و همکاران، ۱۳۹۸)؛ به‌عنوان نمونه امروزه در بیشتر کشورهای جهان - حتی کشورهای مسلمان - رابطه با غیرهمجنس خارج از چارچوب قواعد پذیرفته‌شده فرهنگی گسترش یافته و نگرانی خانواده‌ها و مسئولان دولتی را در پی داشته است (نوغانی دخت بهمنی و محمدی، ۱۳۹۵: ۱۶۴). در ایران نیز پس از انقلاب، رابطه اجتماعی دختر و پسر با تأکید بر ارزش‌های اسلامی نفی شده بود، اما در اوایل دهه ۱۳۷۰ هم‌زمان با دگرگونی‌های ساختی مانند افزایش مشارکت زنان در اجتماع و گسترش کمی و کیفی ارتباط جمعی، این پدیده بار دیگر از بطن تعامل اجتماعی جوانان پدید آمد. در سال‌های اخیر، برخی شواهد بر روند افزایش این گونه روابط در میان دختران و پسران دلالت دارد و دامنه نفوذ آن به نوجوانان نیز تسری یافته است؛ به‌عنوان نمونه پژوهش خلج‌آبادی فراهانی، کاظمی‌پور و رحیمی (۱۳۹۲) نشان داد در تهران ۲۰ تا ۶۰ درصد نوجوانان ۱۴ تا ۱۸ سال، اغلب به‌طور پنهانی و بدون رضایت خانواده ارتباط عاطفی و رابطه فیزیکی و جنسی را تجربه کرده‌اند. این پدیده هم برای فرد و هم برای جامعه پیامدهای متعددی دارد (محمدی و محمدی، ۱۳۹۵) که از آن جمله برقراری رابطه جنسی نایمن، ابتلا به ایدز، عفونت‌های منتقل‌شونده جنسی و حاملگی‌های ناخواسته است که آمار چشمگیری دارد؛ بنابراین در برخی کشورها به‌منظور کاهش این پیامدها، آموزش نظام‌مند سلامت جنسی به نوجوانان معرفی شده است. با این حال دیده شده که هنوز بسیاری از نوجوانان علی‌رغم دریافت آموزش، در معرض رفتارهای پرخطر جنسی و پیامدهای آن قرار دارند (رشید و ویل^۱، ۲۰۱۶؛ کورتینز لویز، کاستا لوزانو و لانگو گونزالس^۲، ۲۰۲۱) و این بدان معنی است که تلاش برای افزایش دانش جنسی نوجوانان به‌تنهایی کارساز نیست و عوامل دیگری نیز در بروز رفتارهای مسئولانه یا مخاطره‌آمیز جنسی دخیل هستند. در همین راستا برخی پژوهشگران درصدد یافتن عوامل زمینه‌ساز چنین رفتارهایی برآمدند. مطالعه پژوهش‌ها در برخی کشورها نقش عوامل مختلفی مانند جنسیت، بافت زمینه‌ای و خانوادگی رشد نوجوان، عوامل فردی و ارتباطی را در اقدام نوجوانان به رفتارهای پرخطر جنسی آشکار می‌سازد؛ مانند: نبود حمایت و راهنمایی والدین، گفت‌وگونکردن با نوجوان درباره موضوعات جنسی و خشونت خانگی به‌عنوان بخش معمول رابطه، در دو ایالت بالتیمور و ژوهانسبورگ آمریکا - با آمار زیاد اقدام به رفتارهای پرخطر جنسی - (ام ماری و همکاران^۳، ۲۰۱۶) و تمایل پسران نوجوان به اثبات مردانگی و نشان‌دادن توانایی خود به دوستان، سوءاستفاده از دختران نوجوان توسط مردان مسن خانواده، عصبانیت و انتقام‌جویی دختر نوجوان از دوست‌پسر خود در ایالت پلاتوی نیجریه (انولادوا و همکاران^۴، ۲۰۱۷). مروری بر پژوهش‌ها در ایران، عوامل فردی، خانوادگی، ارتباطی و کمبود دانش جنسی را به‌عنوان عوامل زمینه‌ساز رفتارهای پرخطر و اقدام به رابطه جنسی پیش از ازدواج آشکار می‌کند؛ مانند: سبک والدینی همراه با تمسخر نوجوان، نداشتن توانایی خویشتن‌داری و کنترل هیجانات، حق خود دانستن دوستی با غیرهمجنس، نافرمانی و نبرد با منابع قدرت (والدین و مربیان) برای حفظ استقلال خود، شرم از بیان سوالات جنسی، ترس از تمسخر یا قضاوت در هنگام بیان سؤال (عسکری و همکاران^۵، ۲۰۲۰)، تأثیرپذیری از همسالان دختر و ترغیب به برقراری روابط آزاد با غیرهمجنس، وابستگی به همسالان منحرف در پسران نوجوان (علی‌مرادی، کریمان، سیمبر و احمدی، ۲۰۱۷) و منسجم‌نبودن خانواده، فناوری‌های جدید ارتباطی، رسانه‌های گروهی، عاملیت غیرهمجنس، جابه‌جایی هنجارها و ارزش‌های مدرن و سنتی و کسب پذیرش اجتماعی در گروه دوستان در میان پسران نوجوان (نوغانی دخت بهمنی و محمدی، ۱۳۹۵)، تعامل با جنس مخالف و ایجاد علاقه و وابستگی، تمایل به تداوم ارتباط با غیرهمجنس برای دستیابی به ازدواج در دختران نوجوان (مرقاتی‌خویی و همکاران، ۱۳۹۳) و کنترل سختگیرانه مستقیم، کم‌توجهی به جنبه‌های مذهبی به‌ویژه دستورهای مرتبط با رفتار جنسی در محیط خانواده، ناآشنایی خانواده‌ها

1. Rashid & Mwale

2. Cortínez-López, Cuesta-Lozano, & Luengo-González

3. Mmari et al.

4. Envuladu et al.

5. Askari et al.

با دانش جنسی و رفتار متناسب با آن در دختران نوجوان (فقیهی مقدس، مؤمنی‌راد و شریفی، ۱۳۹۸). از سویی دیگر پژوهش‌ها در کشورهای مختلف نشان داده‌اند والدین پس از جریان انقلاب جنسی کوشیده‌اند تا با اقدامات متفاوتی به تعدیل میل جنسی بپردازند (نورعلیزاده میانجی و رحیمی، ۱۴۰۰) و از بروز رفتارهای پرخطر جنسی در نوجوانان پیشگیری کنند که از آن میان می‌توان والدگری ذهن‌آگاهانه (تورپیان و چاپلین^۱، ۲۰۱۶)، سبک والدینی قاطعانه (گراف و همکاران^۲، ۲۰۱۱)، گفت‌وگوهای مکرر درباره موضوعات جنسی با نوجوان (مارتینو و همکاران^۳، ۲۰۰۸) با محوریت پرهیز و پرورش مهارت‌های تصمیم‌گیری جنسی برای نوجوانان ۱۰ تا ۱۴ ساله (مانو و همکاران^۴، ۲۰۱۵؛ رامکاندانی و همکاران^۵، ۲۰۱۸)، پیشگیری از عفونت‌های منتقل‌شونده جنسی و اج‌آوی‌وی با نوجوانان ۱۳ تا ۱۵ ساله (کرکوران و همکاران^۶، ۲۰۱۹) و پرهیز برای نوجوانان ۱۵ تا ۱۹ ساله و ارائه آموزش‌های پیشگیرانه جنسی (کین کید و همکاران^۷، ۲۰۱۲) را نام برد.

در ایران نیز عواملی مانند تنظیم هیجانی، تمایز یافتگی و ابراز وجود در نوجوان (مینا و امینی‌منش، ۱۴۰۰)، خودپنداشت قوی (رحمانی و همکاران، ۱۳۹۸)، دانش جنسی و تولیدمثل، مهارت‌های زندگی، معنویت و اخلاق، پاسخگویی به سؤالات و نگرانی‌های نوجوان (علی‌مرادی، کریمان، سیمبر و احمدی، ۲۰۱۷الف)، پابندی نوجوان به عقاید و ارزش‌ها (فرزانه جاجرمی و همکاران، ۱۴۰۰؛ غفاری و همکاران^۸، ۲۰۱۶) و عوامل ساختاری و عملکردی خانوادگی (علی‌مرادی و همکاران، ۲۰۱۷ب)، عمق باورهای شکل‌گرفته در خانواده، اعتقادات مذهبی، ارتباط مناسب والدین و نوجوان (مرقاتی‌خوبی و همکاران، ۱۳۹۳)، نظارت والدین بر منابع اطلاعاتی، انتخاب دوست و روابط، معاشرت‌ها و محیط‌های فعالیت، پوشش و آرایش، رفتارهای جنسی مخاطره‌آمیز فردی و اجتماعی و استفاده از وسایل ارتباطی جدید در فرزندان، حمایت عاطفی خانواده و مراقبت‌های خانوادگی و اجتماعی (نورعلیزاده میانجی و رحیمی، ۱۴۰۰) به‌عنوان ابزارهای پیشگیری از رفتارهای پرخطر و حفظ سلامت جنسی نوجوانان به‌دست آمده است.

در ایران، گفت‌وگوی خانواده‌ها درباره موضوعات جنسی با نوجوانان با چالش مواجه است؛ به‌عنوان نمونه از یک سو آموزش سلامت جنسی به دختران نوجوان به دلایل نبود دانش و نگرش صحیح جنسی، بدآموزی و وجود منابع نادرست آگاهی جنسی، تحولات فرهنگی-اجتماعی، افزایش معضلات سلامت جنسی در نوجوانان و دیدگاه اثباتی مذهب، ضروری است (لطیف‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۱)، از سوی دیگر برخی مادران، این قبیل آموزش‌ها را آگاهی‌بخشی در خصوص رابطه جنسی می‌دانند و به‌دلیل شکسته شدن حرمت‌ها، رسیدن کودک به بلوغ زودرس و تحریک بیشتر، مخالف ارائه آن هستند و معتقدند درنهایت فرزندشان از طریق دوستان، آشنایان، کتاب‌ها و فیلم‌ها با این موضوع آشنا خواهد شد و ضرورتی برای آموزش از سوی مادران در این زمینه وجود ندارد و این آموزش‌ها باید تا زمان آمادگی برای ازدواج به تعویق بیفتد (عابدینی، طیبی، ضیایی و زارع‌زاده خیبری، ۱۳۹۵). برای عده‌ای از مادران نیز که آسیب مسائل نوپدید همچنان موجب نگرانی بوده است، روشی غیر از آموزش سلامت جنسی مدنظر است و کوشیده‌اند با کاوش، تحلیل و پذیرش واقعیات فردی و اجتماعی روز و ایجاد فرصت تماس با این واقعیات برای نوجوانان، آنان را در تشخیص فرصت‌ها و آسیب‌های واقعی در پرتو رابطه‌ای همگرا، قوی و صمیمی فراهم سازند (هاشمی و همکاران، ۱۳۹۹)، برخی هم والدگری موفق را مدنظر قرار داده‌اند و اثربخشی تربیت را بر سلامت اخلاقی، روانی و اجتماعی نوجوانان از طریق شاخص‌هایی مانند قدردانی، دلگرم کردن، صمیمیت، ارتباط مثبت، هدایت، مسئولیت، عدالت، نظارت، کنترل و الگوبودن نشان داده‌اند (اسدی، منصوریان و نظری، ۱۳۹۴)؛ بنابراین با توجه به تنوع دیدگاه‌ها و روش‌ها در برخورد با مسائل جنسی در ایران و تمرکز پژوهش‌های انجام‌شده بر محتوای آموزش و سلامت جنسی در نوجوانان و نبود پژوهشی که تجربه زیسته مادران را در تربیت جنسی نوجوانان بررسی کرده باشد، پژوهش حاضر با هدف پاسخ به این سؤال انجام گرفت که مادران

1. Turpyn & Chaplin
2. Graaf et al.
3. Martino et al.
4. Manu et al.
5. Ramchandani et al.
6. Corcoran et al.
7. Kincaid et al.
8. Ghaffari et al.

ایرانی برای تربیت و آموزش جنسی نوجوانان خود چه روش‌ها و محتوایی را به کار برده‌اند و نتیجه آن چه بوده است.

۲. روش

۲-۱. جامعه، نمونه و روش اجرا

پژوهش حاضر در زمره پژوهش‌های کیفی و در جست‌وجوی فهم عمیق پدیده تربیت جنسی و محتوای آموزش جنسی مادران برای نوجوانان به شیوه پدیدارشناختی بوده است. در این روش، پژوهشگران به‌منظور واکاوی روش‌های مادران در تربیت و آموزش جنسی، محتوای این آموزش‌ها و برخورد آنان به هنگام مواجهه با مسائل جنسی نوجوانان، با استفاده از سؤالات باز و جامع، به جمع‌آوری پاسخ مادران و تحلیل آن‌ها پرداختند. جامعه آماری پژوهش شامل تمامی مادران شاغل در دانشگاه پیام‌نور خوزستان در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۴۰۰ بود که صاحب فرزند نوجوان بودند. انتخاب نمونه در این پژوهش به روش ترکیبی انجام گرفت؛ یعنی ابتدا پژوهشگران نمونه‌گیری هدفمند را به شیوه نمونه‌گیری معیار انجام دادند؛ به طوری که از میان مادران شاغل در ستاد مرکزی دانشگاه پیام‌نور خوزستان، به دنبال مادرانی بودند که فرزند نوجوان داشته باشند و برای تربیت جنسی او اقدام کرده باشند. سپس از روش گلوله‌برفی برای یافتن نمونه‌های دیگر استفاده شد که در نهایت ۱۸ مادر از اهواز و رامهرمز در گروه قرار گرفتند. معیار ورود مادران به پژوهش، داشتن فرزند نوجوان و جوان (تا قبل از ورود به دانشگاه)، آشنایی با مفهوم تربیت جنسی و اقدام به آن و تمایل به همکاری در این پژوهش بود. به مادران اعلام شد هر زمانی از پژوهش که تمایل به ادامه همکاری با پژوهشگران را نداشتند می‌توانند از پژوهش خارج شوند و سابقه مصاحبه با آنان و اطلاعاتشان حذف می‌شود. اما تمامی مادران همکاری خود را تا پایان پژوهش ادامه دادند. به‌طور خلاصه، پس از آگاه‌سازی مادران از هدف و روش پژوهش، کسب رضایت آگاهانه و اطمینان‌دادن از محرمانه‌ماندن اطلاعات، داده‌ها از طریق مصاحبه نیمه‌ساختاریافته عمیق در مدت ۹۰ تا ۱۲۰ دقیقه برای هر جلسه و تا اشیاع داده‌ها جمع‌آوری شد. بدین شکل که ابتدا مصاحبه با هر مادر انجام و ضبط شد. با اجازه مادران، نکات مهم در جلسه یادداشت‌برداری شد و پس از هر مصاحبه صحبت‌های مادران مکتوب و تحلیل شدند.

۲-۲. درستی آزمایی

برای بررسی اعتبار و صحت داده‌های پژوهش، از چهار معیار قضاوت شامل اعتبار^۱، انتقال‌پذیری^۲، اطمینان‌پذیری^۳ و تأییدپذیری^۴ که گوبا و لینکلن^۵ (۱۹۹۴) پیشنهاد داده‌اند استفاده شد (مستفیضی، حجازی و قاسم‌زاده، ۱۴۰۱: ۲۸). به‌منظور تضمین اعتبار، ارتباط مداوم با موضوع، مشارکت‌کنندگان و داده‌های پژوهش وجود داشت. برای بررسی اطمینان‌پذیری داده‌ها از نظرات پنج صاحب‌نظر در حوزه تربیت جنسی استفاده و جملات کلیدی مشارکت‌کنندگان برای بررسی دقیق‌تر کدگذاری‌ها به آنان ارائه شد. در چند مورد هم برای اطمینان از صحت استنباط پژوهشگران از اظهارات مشارکت‌کنندگان، کدهای استخراج‌شده با آن‌ها مطرح و در صورت لزوم اصلاح شد و هیچ جمله‌ای به‌صورت مبهم رها نشد. برای کسب اصل انتقال‌پذیری، مادران از قومیت‌های مختلف، سطح تحصیلی متفاوت و وضعیت اشتغال و شغل متفاوت مطالعه شدند. در نهایت به‌منظور تأمین تأییدپذیری، پژوهشگران معلومات، قضاوت‌ها و تجربه خود را تا حد امکان دخالت ندادند و با ثبت همه مراحل انجام کار، داده‌های حاصل و حفظ مستندات، به تضمین قابلیت تأیید این مطالعه کمک کردند.

۲-۳. ابزارهای پژوهش

۲-۳-۱. مصاحبه نیمه‌ساختاریافته^۶

پدیدارشناسی مستلزم فهم آن است که انسان‌ها چگونه برخی پدیده‌ها را به تجربه درمی‌آورند؛ بنابراین برای گردآوری چنین داده‌هایی لازم است به مصاحبه‌های عمیق با افرادی پرداخته شود که به‌طور مستقیم پدیده مورد نظر را تجربه کرده‌اند؛ یعنی

1. credibility
2. transferability
3. dependability
4. confirmability
5. Guba & Lincoln
6. semi-structured interview

دارای تجربه زیسته^۱ آن پدیده باشند (محمدپور، ۱۴۰۰). مصاحبه رایج‌ترین روش کیفی جمع‌آوری داده‌ها است. مصاحبه مکالمه‌ای حرفه‌ای است که هدف آن، تشویق مشارکت‌کنندگان به صحبت درمورد تجربیات و دیدگاه‌هایشان و دریافت زبان و مفاهیم ذهنی آن‌ها درباره پدیده مورد نظر است. مصاحبه نیمه‌ساختاریافته شکل عمده مصاحبه کیفی است. در این روش پژوهشگر پیش از مصاحبه، یک راهنمای مصاحبه تهیه می‌کند، اما جمله‌بندی دقیق سؤالات و ترتیب پرسیدن آن‌ها انعطاف‌پذیر است. در واقع جمله‌بندی و ترتیب سؤالات، وابسته به بافتار و در واکنش به سخنان شرکت‌کنندگان است. در این نوع مصاحبه، به شرکت‌کنندگان فرصت داده می‌شود درمورد مسائلی صحبت کنند که برایشان مهم است و در راهنمای مصاحبه وجود ندارد. بدین صورت مصاحبه‌گر انعطاف‌پذیری خود را حفظ می‌کند (براون و کلارک^۲، ۱۴۰۱). سؤالات مصاحبه با مطالعه پیشینه نظری، مشورت با متخصصان فعال در حوزه تربیت جنسی تدریس شدند. متخصصان از طریق جست‌وجو در گوگل و از میان اعضای هیئت‌علمی، نویسندگان و مترجمان برجسته کتاب‌های مرتبط با تربیت جنسی و برگزارکنندگان دوره‌های مجازی آموزش تربیت جنسی انتخاب شدند (مانند محمود سعیدی رضوانی، عباس امان‌اللهی، محسن محمودوند و فرید محمدی‌مقدم). سؤالات اولیه پس از طراحی در اختیار استادان راهنما و مشاور قرار گرفت و پس از تأیید نهایی استفاده شد. مصاحبه با این سؤال از مادران آغاز شد که تربیت جنسی برای آن‌ها چه معنایی دارد. این سؤال بدین‌منظور پرسیده شد تا مصاحبه‌گر با عمق و گستره تربیت جنسی از دیدگاه مادران آشنا شود. پس از اطمینان مصاحبه‌گر از درک مادران از مفهوم تربیت جنسی، سؤالات اصلی مصاحبه پرسیده می‌شد؛ از جمله اینکه برای تربیت جنسی نوجوان خود چه کرده‌اند. آیا در تربیت جنسی نوجوان خود با مشکلی مواجه شده‌اند؟ اگر پاسخ مادر مثبت بود پرسیده می‌شد که آن مسئله چه بوده، در چه سنی رخ داده، مادر با آن چگونه برخورد کرده و نتیجه برخورد مادر چه بوده است. همچنین در طول پژوهش برای دستیابی به اطلاعات جامع‌تر، از سؤالات کاوشگرانه^۳ استفاده شد.

۲-۴. روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

تجزیه و تحلیل داده‌ها به روش تحلیل مضمون به شیوه کلایزی^۴ انجام گرفت. گام‌های روش کلایزی بدین شرح بود:

- مطالعه توصیف‌های به‌دست‌آمده از مشارکت‌کنندگان؛
 - استخراج عبارتهای مهم؛
 - فرمول‌بندی معانی (ثبت معنای هر عبارت مهم برای مشارکت‌کننده)؛
 - خوشه‌بندی مضامین و حذف خوشه‌های نامرتب؛
 - ایجاد توصیفی مفصل و کامل از پدیده تربیت جنسی نوجوانان؛
 - صورت‌بندی توصیف مفصل و کامل از پدیده تربیت جنسی در قالب یک عبارت شناختی ناهم‌ارز؛
- معتبرسازی نهایی با بازگشت به مشارکت‌کنندگان و پرسیدن از آن‌ها درمورد یافته‌ها (آیا یافته به‌دست‌آمده منظور مشارکت‌کننده را تأمین می‌کند یا خیر) (محمدپور، ۱۴۰۰).

۳. یافته‌ها

۳-۱. توصیف جمعیت‌شناختی

مشارکت‌کنندگان این پژوهش را ۱۸ مادر تشکیل دادند که تمامی آن‌ها با همسر خود زندگی می‌کردند. میانگین سنی آنان ۴۲ و میانگین مدت زندگی مشترکشان ۱۹ سال بود. ۷۵ درصد مادران صاحب دو فرزند و بقیه صاحب یک یا سه فرزند بودند. از نظر سطح تحصیلات، پنج نفر دیپلم، یک نفر کاردانی، ۶ نفر کارشناسی، ۴ نفر کارشناسی ارشد و ۲ نفر دکتری داشتند. از نظر وضعیت اشتغال، ۸ نفر (۴/۴۴ درصد) مادران شاغل، ۱ نفر بازنشسته (۵/۵ درصد) و ۹ نفر (۵۰ درصد) خانه‌دار بودند. داده‌ها از تجربه تربیت جنسی فرزندان نوجوان این مادران (شامل ۱۷ دختر و ۱۲ پسر) به‌دست آمده است. تحلیل این تجارب به شناسایی ۱۹۴ کد اولیه

1. Lived Experience
2. Braun & Clarke
3. exploratory questions
4. Collaizi

و یک مضمون اصلی روش‌های مادران در تربیت و آموزش جنسی نوجوانان با چهار مضمون فرعی منجر شد که در ادامه به تفکیک آمده است.

۳-۲. توصیف شاخص‌ها

۳-۲-۱. جلوگیری از تحریک و کنجکاوی جنسی نوجوان

تمامی مادران کوشیده بودند تا با اعمال روش‌هایی مانند عدم تمرکز بر موضوعات جنسی، تأکید بر ورزش و درس برای کسب موفقیت‌های تحصیلی و شغلی در آینده، پاسخگویی به سؤالات جنسی نوجوان با حذف موضوع رابطه جنسی، خودداری از گفت‌وگو در خانه درباره موضوعات جنسی، مدیریت پوشش جلوی پسر نوجوان و عدم استفاده از امکانات محرک کنجکاوی جنسی مانند جکوزی، مانع تحریک و کنجکاوی جنسی در آن‌ها شوند و از تمایل نوجوان به مشغولیت با فعالیت جنسی پیشگیری کنند. آنان به کارگیری چنین روش‌هایی را مؤثر یافته بودند؛ برای نمونه مادری اظهار کرد: «ما صحبتی درباره مسائل جنسی تو خونه نمی‌کنیم» و مادر دیگری توضیح داد: «من تو تربیت بچه‌ها مسائل جنسی رو در درجه پایینی از اهمیت قرار دادم. بیشتر درسشون. اینکه چه نوع شغلی داشته باشن رو براشون در درجه اول اهمیت قرار دادم.» مادری هم گفت: «دخترم الان ۱۴ سالشه. هنوز معنای رابطه رو نمی‌دونه. براش توضیح دادم بچه این‌طور به وجود می‌آد: یه قطره خون پدر و مادر رو می‌گیرن و با هم ترکیب می‌کنن. با این‌که توی درس‌هاشون کروموزوم و اینا هست، ولی هنوز متوجه نیست.» بعضی مادران نیز با اعمال محدودیت، کنترل و نظارت، از ورود اطلاعات نامناسب جلوگیری کرده یا امکان آن را به کمترین میزان رسانده بودند. این مادران از روش‌های زیر استفاده کرده بودند: کنترل نامحسوس گوشی نوجوان، اختصاص زمان مشخص برای استفاده از گوشی و بازی‌های دیجیتالی (۹۰ دقیقه)، تذکر مداوم به نوجوان در خصوص خودداری از گردش در سایت‌های نامطمئن، ترساندن نوجوان از امکان سوءاستفاده بعضی سایت‌ها از او، دادن اجازه برای حضور با نظارت نوجوان در گروه‌های مجازی خانوادگی، دوستان و مدرسه، تعیین مقررات در استفاده از تلفن همراه و فضای مجازی برای نوجوان، کنترل پنهانی فعالیت‌های تلفنی نوجوان، اعتماد مشروط به نوجوان در استفاده از گوشی در غیاب مادر، وضع محدودیت‌ها و قوانین ارتباطی برای نوجوان، خودداری از خرید گوشی برای نوجوان، خودداری از تهیه ماهواره، خودداری از تماشای فیلم نامناسب در خانه و تدارک بهانه برای رفت‌وآمد به اتاق نوجوان؛ برای مثال، به بیان یکی از مادران: «من گوشی دخترمو از طریق آینه پشت سرش چک می‌کنم بینم صفحه گوشی چیه یا الان داره چه متنی رو چت می‌کنه.» «از اول دبیرستان گوشی دستش دادم، اما مرتب بهش تذکر می‌دادم هر سائیتی نباید بره. اوایل می‌ترسوندمش که بعضی سایت‌ها ممکنه ازش سوءاستفاده کنن.» «من و همسرم فیلم و سریال‌هایی که ممکنه محرک باشه جلوی بچه‌ها نگاه نمی‌کنیم.»

۳-۲-۲. مدیریت ارتباطات اجتماعی

این مضمون با فراوانی ۴۰ درصد شامل دو کد اصلی ارتباط دختر و پسر و ارتباط با مدرسه و نهادهای اجتماعی است. در خصوص ارتباط دختر و پسر، محدودیت‌های بیشتری برای دختران نسبت به پسران اعمال شده بود، ولی در هر دو جنس، مادران مجوز شروع ارتباط با غیرهمجنس را تا فراهم شدن زمان آن (یعنی ورود به دانشگاه، رسیدن به سن مناسب یا انجام فعالیت‌های فرهنگی مشترک) به تعویق انداخته بودند. مادران در برخورد با ارتباط دختر و پسر دو موضع داشتند. نخست، ارتباط فرزندشان با نوجوانی از غیرهمجنس در فامیل و بستگان و دوم، ارتباط فرزندشان با نوجوانان غریبه غیرهمجنس. برخی مادران ارتباط دختر و پسر نوجوانشان را تنها با پسرها و دخترهای فامیل و با رعایت شرایط و حدودمرزهای تعریف‌شده مجاز دانسته بودند؛ بنابراین چنین مادرانی به هنگام مشاهده رعایت‌نکردن حدودمرزها برآشفته شده و به آن‌ها تذکر داده بودند و در صورت آگاهی از ارتباط دختر نوجوانشان با پسر غریبه، مانع ادامه ارتباط شده و محدودیت‌ها و ممنوعیت‌ها را افزایش داده بودند که موجب ناراحتی و شکایت دختر نوجوان شده بود؛ به‌عنوان نمونه مادری گفت: «من می‌ذارم دخترم با پسرعموهاش در حضور ما بگه بخنده، ولی اجازه نمی‌دم تو اتاق با هم تنها باشن.» مادر دیگری توضیح داد: «وقتی فهمیدم دختر دبیرستانیم با واسطه‌گری همکلاسیش با دایی اون ارتباط تلفنی دارن، موضوعو به پدرش گفتم تا با هم تصمیم بگیریم. اول گوشیهوش ازش گرفتیم و بعدش هم به مدیر مدرسه اطلاع دادم که نمی‌خوام این خانم با دخترم بگرده و می‌خوام ازش دور باشه. به دخترم گفتم دیگه اجازه نداره با اون دختر

صحبت یا رفت‌وآمد کنه.» گروه دیگر مادران سعی کرده بودند خود را به موضوع ارتباط دختر و پسر حساس نشان ندهند و در هنگام اطلاع از برقراری ارتباط فرزندشان با غیرهمجنس، واکنش هیجانی به راه نیندازند. تجربه آن‌ها نشان می‌داد این مادران با واکنش خردمندانه و درک و همراهی با دختر نوجوان توانسته بودند او را با خود همراه سازند و رابطه را به شیوه مناسبی و با رعایت احترام دخترشان و پذیرش او، به صورت رضایتمندانه‌ای به پایان برسانند؛ به‌عنوان نمونه مادری اظهار کرد: «برای دخترم تو ۱۶ سالگی یه مسئله عشقی پیش اومد که یه سال طول کشید. خودم زمینه رو براش پیش آوردم که همو ببینم و بیشتر آشنا بشن. من به دخترم اعتماد داشتم و در کنارش بودم و این باعث شد راه خطا نره.»

دومین کد اصلی در مدیریت ارتباط اجتماعی، ارتباط با مدرسه و نهادهای اجتماعی به‌دست آمد. برخی مادران گزارش کردند که با ورود کودک به دوره بلوغ و نوجوانی، در انتخاب مدرسه‌ای که مطابق معیارهای علمی، ارزشی و اخلاق خانوادگی آن‌ها باشد بسیار دقت و بررسی کرده بودند تا از اخلاق‌مداری و توجه کادر مدرسه به سلامت اخلاقی و جنسی دانش‌آموزان اطمینان حاصل کنند. یکی از موارد مهم در ارتباط با مدرسه برای مادران، انتقال نگرانی‌ها و مشکلات نوجوان به کادر مدرسه و توجه آنان به دغدغه‌های خانواده‌ها بوده است؛ به‌عنوان نمونه مادری گفت: «در انتخاب مدرسه خیلی حساس بودم و اولویتم توجه مدرسه به سلامت روح و اعتقادات بچه‌ها بود.» مادر دیگری توضیح داد: «یه بار پسر من تو دوره راهنمایی خیلی ناراحت از مدرسه اومد خونه. فهمیدم که پسر هم‌کلاسشون شلوارش رو جلوی بقیه پایین کشیده. با مدیر مدرسه صحبت کردم. اونم با خانواده پسر صحبت کرده بود و بعد از مدتی هم شنیدم عذرشو از مدرسه خواسته بودن.» از دیگر روش‌های مادران، قراردادن نوجوان در جمع‌های مذهبی برای اطمینان یافتن از معاشرت نوجوان با دوستانی سالم، پرکردن اوقات فراغت نوجوان با کارهای پسندیده و جهت‌گیری غیرجنسی ذهن نوجوان بوده است. مادری گفت: «یکی از کارهای مهم من، قراردادن بچه‌ها تو جمع‌های مذهبی و با بچه‌هایی از خانواده‌های آگاه و مراقبه.» سومین کد در این بخش، کنترل و نظارت بر معاشرت‌ها بود. برخی مادران کوشیده بودند تا با کنترل و نظارت بر معاشرت‌های نوجوان، هم امکان معاشرت اجتماعی و تفریح با همسالان را فراهم آورند و هم از آن‌ها در برابر خطرات احتمالی محافظت کنند. در این بخش نیز نظارت بر معاشرت‌های دختران بیش از پسران مشهود بود. روش‌های این مادران عبارت بود از: تعیین بستگان مطمئن برای تفریحات خارج از خانه، رفع تدریجی محدودیت برای بیرون رفتن دختر نوجوان با همسالان مطمئن بنا به تشخیص مادر، پایش روابط نوجوان با دوستان، زیرنظر داشتن دوستان پسر نوجوان، ممانعت از رفتن دختر نوجوان به منزل دوستان ناآشنا، فراهم کردن شرایط ارتباط با دوستان در خانه، تعیین محدودیت برای دختران در خوابیدن در منزل بستگان (به‌ویژه با وجود پسر بزرگ در آن خانواده)، ممانعت از رفت‌وآمد با دوستان نامناسب که در چند مورد با نارضایتی نوجوان و تلاش مادر در جهت توجیه چنین تصمیمی همراه بوده است؛ به‌عنوان نمونه مادری گفت: «برای تفریحات بیرون از خونه فقط با دخترخاله‌هاش اجازه داره بره.» دیگری اظهار کرد: «دوستای پسر من رو زیر نظر داشتم ببینم کی هستن.» یا: «یه روز دوست دخترم اومده بود خونه مون بهش گفته بود بلوزت رو بزن بالا. من دیگه بهش اجازه ندادم بیاد خونه مون.»

۳-۲-۳. تقویت و بهبود رابطه والد-نوجوان

۶۰ درصد از مادران به‌منظور تقویت و بهبود رابطه خود و نوجوان روش‌هایی مانند اختصاص وقت ویژه به نوجوان، تقویت احساس بزرگی و عزت‌نفس در نوجوان، پذیرش نوجوان و سازگاری با او را اعمال کرده بودند. برخی مادران زمانی را به پاسخگویی صبورانه به سؤالات جنسی نوجوان و گفت‌وگو با او، برخی دیگر زمانی را به انجام بازی‌های خانوادگی گروهی در جهت تأمین نیاز نوجوان به تفریح و سرگرمی و برخی هم زمانی را به تقویت ارتباط صمیمانه از طریق قصه‌گویی و خواندن شعرهای دوران کودکی خود برای نوجوان اختصاص داده بودند؛ به‌عنوان نمونه مادری گفت: «وقتی از اداره می‌اومدم، دراز می‌کشیدم یه مقدار استراحت کنم، می‌دیدم دخترم می‌آد کنارم دراز می‌کشه. می‌دونستم سؤال داره، می‌خواد حرف بزنه. سعی می‌کردم باهاش حرف بزنم تا قانع بشه و از اتاق بیرون بره.» برخی مادران تلاش کرده بودند تا به هر روش ممکن از عزت‌نفس نوجوان خود حمایت کنند؛ مانند: اعتباربخشی به نوجوان، تلاش برای برقراری توازن توجه بین دختر و پسر نوجوان خود در فامیل، حمایت از نوجوان در انجام فعالیت‌های مستقل و درآمدزا و تشویق او، ایجاد فضای اختصاصی و مستقل برای نوجوان در

خانه، دادن اجازه به دختر برای دیدن سریال مورد علاقه در ماهواره، ارائه مسئولیت متناسب با سن به نوجوان و فراهم کردن شرایط تأیید و جلوه‌گری برای نوجوان در فضای خانواده گسترده و حمایت از او. مادری گفت: «من وقتی می‌خواهم چیزی به دخترم بگویم، بهش می‌گویم فکر می‌کنم انقدر بزرگ شدی که اینو برات توضیح بدم» و مادر دیگری اظهار کرد: «تو جمع می‌کنی که هستیم و بقیه از پسر تعریف می‌کنن، من همیشه پشت دخترمو می‌گیرم و همه‌ش ازش تعریف می‌کنم» و نیز مادری بیان کرد: «من اجازه نمی‌دمم دخترم ماهواره ببینه، ولی به سریالی رو دوستاش تعریف می‌کردن دوست داشت ببینه، منم بهش اجازه دادم.» برخی مادران نیز تلاش کرده بودند تا با درک احساسات نوجوان، در دسترس بودن برای گفت‌وگو و حمایت از او در همه شرایط، عدم واکنش هیجانی به صحبت‌های نوجوان، تجربه درک رابطه صمیمانه را برای او فراهم کنند. این مادران باور داشتند با ایجاد و حفظ رابطه صمیمانه و فضایی مملو از پذیرش و درک توانسته‌اند زمینه مناسبی برای گفت‌وگوی نوجوان با خود فراهم سازند و این امر موجب شده است تا نوجوان، خود را در موقعیت‌های خطرناک قرار ندهد یا پیش از هر اقدامی یا به هنگام ادراک خطر مادر را مطلع کند.

۳-۲-۴. گفت‌وگو با نوجوان و آگاهی بخشی به او

حدود ۳۴ درصد از مادران با نوجوان خود گفت‌وگو کرده و قواعد، مسائل ارزشی و اخلاقی در برخورد با همجنس و غیرهمجنس را گوشزد کرده بودند. از جمله این گفت‌وگوها هشدار درباره ارتباط نامتعارف با همجنس، خودداری از زودباوری و اثرپذیری از غیرهمجنس، حفظ غرور و حیا در برابر غیرهمجنس، حفظ حریم محرم و نامحرم، عدم ورود به سایت‌های غیرمجاز یا نامتناسب با سن و خودداری از مشاهده تصاویر نامناسب و محرک بوده است. مادری گفت: «من به پسر می‌گویم مامان حواست به دوستات باشه. بعضی از پسرها هم ممکنه رفتارهای درستی نداشته باشن و بخوان بهت نزدیک بشن.» مادر دیگری توضیح داد: «من می‌ترسیدم از اینکه پسر با جنس مخالف رابطه برقرار کنه. برا همین یه شب باهش صحبت کردم و مثال‌هایی زدم متناسب با سن و سال خودش که بفهمه. بهش گفتم اگه دختری سر راهت قرار بگیره بگه دوستت دارم، حتی بگه عاشقتم، اصلاً باور نکن؛ چون غیر از تو با افراد دیگه‌ای هم هست.» یا: «همیشه به دخترم می‌گویم زمانی که غرورت رو زیر پات گذاشتی و خندیدی به پسر، تو اون روز نابود می‌شی؛ چون یاد می‌گیری دوباره بخندی. یاد می‌گیری شماره تلفنت رو راحت بدی و بعد هم مسائل دیگه.» مادر دیگری هم گفت: «وقتی می‌ریم شهرمون، دخترهای فامیل ۶-۷ تا همسن و سال هستن که می‌آن می‌شینن کنار پسرهام. گاهی لم می‌دانن بهشون. به حساب محرم-نامحرم سعی کردم یادشون بدم روابط رو نگه دارن.» دیگری گفت: «به دخترم می‌گویم گروه‌های مجازی هست که نوشته ورود زیر ۱۸ سال ممنوع. گاهی برای اینه که کنجکاو بشی. بعضی چیزها رو اجازه نده چشم‌هات ببینن. به خودت اجازه نده جاهایی رو بری، حتی اگه دوستت بگه.»

جدول ۱. روش‌های مادران در تربیت و آموزش جنسی نوجوانان

مضمون اصلی	مضامین فرعی	کدهای اصلی
روش‌های مادران در تربیت و آموزش جنسی نوجوانان	جلوگیری از تحریک و کنجکاو جنسی نوجوان	خودداری از حساس کردن نوجوان به موضوعات جنسی، پاسخگویی به سؤالات جنسی نوجوان با حذف موضوع رابطه جنسی، اعمال محدودیت، کنترل و نظارت
	مدیریت ارتباطات اجتماعی	ارتباط دختر و پسر، ارتباط با مدرسه و نهادهای اجتماعی، کنترل و نظارت بر معاشرت‌ها
	تقویت و بهبود رابطه والد-نوجوان	اختصاص وقت ویژه به نوجوان، تقویت احساس بزرگی و عزت‌نفس در نوجوان، پذیرش نوجوان و سازگاری با او
	گفت‌وگو با نوجوان و آگاهی بخشی به او	بیان قواعد، ارزش‌ها و اصول اخلاقی

۴. بحث و نتیجه‌گیری

از آنجا که پژوهش حاضر از نوع پدیدارشناسی توصیفی با هدف درک پدیده تربیت جنسی در تجربه زیسته مادران دارای فرزند نوجوان بوده است و آگاهی از پیامدهای به‌کارگیری چنین روش‌هایی روی نوجوانان نیازمند مطالعات طولی است؛ بنابراین ممکن است روش‌های مادران در تربیت جنسی نوجوانان خالی از اشکال نبوده باشد و قوت‌هایی هم داشته باشد که باید مدنظر قرار گیرد. به موجب این پژوهشگران کوشیده‌اند تا با طرح سؤالاتی در این بخش، روش‌های مادران را با یافته‌های پژوهشگران دیگر

مقایسه و موارد قابل تأمل را بیان کنند. در پژوهش حاضر تمامی مادران، نگران گذر نوجوان خود به سلامت از دوران نوجوانی بودند. آن‌ها که تغییرات جسمی، عاطفی و روان‌شناختی نوجوان خود را می‌دیدند، می‌ترسیدند مبادا میل به جلوگری و خواستنی‌بودن، خودمختاری و تمایل به عملکرد مستقل و تجربه تازه‌ها، نوجوانشان را در خطر برقراری ارتباط با غیرهمجنس، فعالیت زودرس جنسی و احتمال سوءاستفاده عاطفی و جنسی قرار دهد؛ بنابراین تربیت جنسی را روشی می‌دانستند که به‌وسیله آن توانسته‌اند تا آن روز نوجوان خود را از گزند آسیب‌ها در امان نگهدارند. آن‌ها برای رسیدن به این منظور چهار هدف را دنبال کرده بودند: حذف و تمرکززدایی از میل جنسی، نزدیک‌شدن به نوجوان تا برای پرکردن خلأ عاطفی به غیرهمجنس متمایل نشود و برای گرفتن پاسخ سؤالاتش مادر را امین خود بداند، تأمین محیط سالم و آموزش در خصوص قواعد و ارزش‌های خانوادگی؛ به‌عنوان نمونه همه مادران جز سه مادر تمایلی نداشتند فرزندشان درباره رابطه جنسی زن و مرد و پیامدهای آن چیزی بدانند که این یافته با پژوهش‌های خوشخرام رودمعجنی (۱۴۰۰)، عسکری و همکاران (۲۰۲۰)، تربتی، تاجیک اسماعیلی و خسروی (۱۳۹۸)، شمس و همکاران (۲۰۱۷) و عابدینی و همکاران (۱۳۹۵) همسو است. دلیل مادران برای مخالفت این بود که این آگاهی می‌تواند سبب بیداری جنسی و تحریک نوجوانشان به تجربه رفتار جنسی شود که این دلیل در پژوهش‌های علی‌مرادی و همکاران (۲۰۱۷الف) و صالحین و همکاران (۱۳۹۷) نیز آمده است؛ هرچند در برخی پژوهش‌ها دلایل دیگری هم چون شرم و خجالت (روح‌پرور، شاه‌علی و جواد نوری، ۱۳۹۸)، ترس از شکستن حرمت‌ها، رسیدن به بلوغ زودرس و تحریک بیشتر (عابدینی و همکاران، ۱۳۹۵)، نیز از جانب مادران مطرح شده است. از سوی دیگر مادران مشارکت‌کننده در پژوهش حاضر همواره با این نگرانی مواجه بوده‌اند که اگرچه خودشان به نوجوان آموزش جنسی نخواهند داد، ممکن است نوجوانشان این آگاهی‌های جنسی را از معاشرت با دوستان و همسالان، تعامل در مدرسه، ماهواره، اینترنت و فضای مجازی به‌دست آورد. در نتیجه راه نفوذ هرگونه اطلاعات جنسی، تحریک و کنجکاوی نوجوان را مسدود کرده بودند و در تأمین محیطی سالم برای تفریح و تعاملات نوجوان کوشیده بودند. همه این اقدامات بدین‌منظور بوده است که نوجوان و محیط او تحت کنترل باشد، اما در پژوهش عابدینی و همکاران (۱۳۹۵) مادران پذیرفته بودند که درنهایت نوجوانشان اطلاعات در خصوص رابطه جنسی را از منبعی غیر از آن‌ها به‌دست خواهد آورد. بااین‌حال پیشنهادی هم برای برون‌رفت از این مشکل مطرح نشده بود. در همان پژوهش، برخی دیگر از مادران با طرح دلایلی مانند الزامات زندگی در دنیای مجازی امروز، محافظت از خود در اجتماع و در برابر غیرهمجنس، کنترل میل جنسی و داشتن اطلاعات صحیح برای ورود به زندگی زناشویی، آموزش در خصوص رابطه جنسی را به نوجوان خود ضروری می‌دانستند و زمان آن را ورود نوجوان به دوره متوسطه دوم بیان کرده بودند. در پژوهش حاضر نیز دو نفر از مادران با رویکرد دینی در خصوص رابطه جنسی و نقش آن برای تداوم نسل و زندگی زناشویی، با دختر نوجوان ۱۵-۱۶ ساله خود صحبت کرده بودند و این سن را زمانی مناسب برای پاسخگویی به سؤالات پیشین نوجوان خود درمورد چگونگی شکل‌گیری بیجه و تولد او می‌دانستند و برای این گفت‌وگو منتظر بهانه بودند. یکی از مادران هم با ترغیب مشاور مدرسه چنین توضیحاتی را به دختر نوجوانش داده بود، اما بدون آنکه چیزی درباره نقش رابطه جنسی بگوید، این گفت‌وگو انجام شده بود؛ زیرا مشاور مدرسه تشخیص داده بود که دختران آن مدرسه آگاهی جنسی زیادی دارند و بیم آن بوده که اطلاعات جنسی به‌صورت اشتباه یا کنترل‌نشده در اختیار آن دختر نوجوان قرار گیرد. سایر مادران پژوهش هم بهترین زمان آگاهی‌یابی جنسی و ارتباط با غیرهمجنس را ورود به دانشگاه می‌دانستند. به‌نظر می‌رسد برخی مادران ایرانی به دلایل مختلف از آگاهی‌دهی جنسی به دختران نوجوان خود می‌گریزند و مایل‌اند این آگاهی هرچه دیرتر اتفاق بیفتد. در این میان مادرانی هم هستند که بنا به اقتضائات روز آگاهی‌دهی به دختران نوجوان را در زمانی زودتر ضروری می‌دانند. در اینجا بر آگاهی‌دهی به دختران نوجوان تأکید شد؛ چرا که هیچ‌یک از مادران با پسران خود در موضوعات جنسی گفت‌وگویی نداشته و مسئولیت آن را به پدر یا فرد سوم آگاه و مورد اعتماد به انتخاب خود سپرده بودند که این یافته با یافته خوشخرام رودمعجنی (۱۴۰۰) و کلاتتری، غنا، ثناگو و مهستی جویباری (۱۳۹۲) در خصوص لزوم آموزش جنسی از سوی والد همجنس همسو است.

سؤالاتی که در اینجا مطرح می‌شود این است که آیا می‌توان از احتمال کسب آگاهی نوجوان از منابع نامعتبر چشم‌پوشی کرد. تا چه زمانی می‌توان جلوی کنجکاوی نوجوان را گرفت؟ تا چه حد می‌توان به کنترل نوجوان و محیط پرداخت؟ چقدر این کنترل

برای اطمینان از حفظ مصونیت جنسی نوجوان کفایت می‌کند؟ و چقدر می‌توان آموزش‌های پیشگیرانه جنسی را برای نوجوان به تأخیر انداخت؟ برای پاسخ به این سؤالات، توجه به دو نکته ضروری است: نخست اینکه وقتی صحبت در خصوص موضوعات جنسی در خانه - که اولین مأمون فرزند است - ممنوع است و والدین به روش‌های گوناگون هرگونه مسیری را به‌سوی طرح موضوعات جنسی و بیان سؤالات می‌بندند، وجود این مرزهای نامرئی و قواعد نوشته و نانوشته مانع از این می‌شود که نوجوانان بتوانند آزادانه با والدین خود صحبت کنند و راهنمایی بگیرند. نوجوان در چنین فضایی احساس می‌کند که ممکن است با بیان موضوعاتی که مورد پذیرش مادر نیست محبت و حمایت او را از دست بدهد. از سوی دیگر این همه پنهان‌کاری و کنترل، او را کنجکاوتر می‌کند؛ بنابراین برای کسب اطلاعات به‌سوی اینترنت، دوستان و همسالان، شبکه‌های اجتماعی و سایر منابع کشیده می‌شود که احتمال دریافت پاسخ‌های نادرست و نامعتبر از این منابع وجود دارد و زمینه را برای افتادن نوجوان ناآگاه در دام سودجویان جنسی و درنهایت آسیب روانی و جنسی فراهم می‌سازد. دوم اینکه اگرچه تأمین محیط سالم - مانند آنچه مادران این پژوهش در خصوص انتخاب مدرسه و اطمینان از هماهنگی اهداف مدرسه با اهداف تربیتی خانواده انجام داده بودند - و هماهنگی و سازگاری بین پیام‌هایی که نوجوان از خانه و مدرسه دریافت می‌کند ضروری است تا موجب سردرگمی نوجوان در انتخاب رفتار سالم جنسی نشود (روح‌پرور و همکاران، ۱۳۹۸)، ولی باز هم در چنین مدارسی به‌علت اینکه دانش‌آموزان از خانواده‌های مختلف با رویکردهای تربیتی متنوعی آمده‌اند، ممکن است دانش جنسی متفاوتی داشته باشند و آن را در قالب نمایش فیلم، تصویر، بیان شوخی یا حتی گفت‌وگوی دوستانه در اختیار نوجوان ناآگاه‌تر قرار دهند (نوغانی دخت بهمنی و محمدی، ۱۳۹۵)؛ بنابراین نظارت مدارس بر فعالیت‌های نوجوانان در مدرسه ضروری به‌نظر می‌رسد (تربیتی، تاجیک اسماعیلی و خسروی، ۱۳۹۸)؛ هرچند که کنترل کامل هم در مدارس، ممکن به‌نظر نمی‌رسد و در نظر گرفتن راه‌حل‌های دیگری نیز مورد نیاز است. در همین راستا اسلامیان، سعیدی رضوانی و غفاری (۱۳۹۸) به بررسی عوامل مؤثر بر تقویت روحیه خویشتن‌داری جنسی در نوجوانان اقدام کرده بودند. آن‌ها دریافتند که نوجوانان برای حفظ خویشتن‌داری جنسی نیاز به ایجاد انگیزه دارند و این انگیزه‌ها می‌تواند با ارائه پیام‌های اخلاقی - تربیتی برانگیزاننده وجدان، حیا و غیرت تأمین شود؛ پیام‌هایی که با رویکرد تشویقی، از پیامد رفتارها دانسته شده و نقش آن را در خویشتن‌داری برشمرده‌اند.

از دیگر اقدامات مادران در پژوهش حاضر این بود که با روش‌های مختلف سعی کرده بودند تا نوجوان در خانواده مورد احترام و پذیرش قرار گیرد تا احساس ارزشمندی، اعتماد و پذیرش را در محیط امن خانه تجربه کند؛ با این امید که نوجوان در انتخاب رفتارهایش، برای ارزش‌ها و هنجارهای خانواده اولویت قائل شود. همسو با این یافته محمدی‌نسب، مظاهری، رضایی‌زاده و حیدری (۱۳۹۸) نشان دادند نوجوانان برای برقراری ارتباط سالم با والدین نیاز به محیطی دلگرم‌کننده و مشوق، آزادی تحت نظارت برای کسب هویت، پذیرش بی‌قیدوشرط، رسیدگی به عواطف و رابطه امن و در دسترس دارند که این نوع ارتباط می‌تواند نقش مهمی در سلامت نوجوان و پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی ایفا کند. نکته قابل‌تأمل در اینجا آن است که اگر مادران سعی دارند با رفتار خود به نوجوانان هویت دهند و نشان دهند به او اعتماد دارند و نیازهای او را هم در نظر می‌گیرند و این پیام را می‌دهند که «به من اعتماد کن» و «من به تو اعتماد دارم»، لازم است براساس همین اعتماد با مسائل پیش‌آمده برخورد کنند و به نوجوان فرصت دهند که ارزش‌های آموخته‌شده خود را در عمل به نمایش بگذارد و فرصتی برای به‌محک کشیدن قدرت تصمیم‌گیری پیدا کند؛ درحالی‌که در پژوهش حاضر به وقت عمل، فقط یکی از مادران به دختر نوجوان پانزده‌ساله خود اجازه داده بود که برای ادامه ارتباط با دوست غیرهمجنس خود مستقل تصمیم بگیرد. این مادر شرایط گفت‌وگو و آشنایی بیشتر بین دخترش و پسر غریبه - که به قصد آشنایی برای ازدواج به او نزدیک شده بود - را با حضور خود ایجاد کرده بود و مثل یک دوست در کنار هر دو بود که آن‌ها توانستند برای آینده ارتباطشان تصمیم درستی بگیرند و این مادر بیان می‌کرد که دخترم هیچ‌گاه به راه خطا نرفت. در دو مورد دیگر مادران با مشاهده رفتار نامناسب از سوی دوستان دختر نوجوان خود اقدام به قطع یک‌طرفه ارتباط و درخواست از مدرسه برای ممانعت از تعامل آن دوست با دخترشان کرده بودند که با ناراحتی و یأس فرزندانشان خاتمه یافته بود. آن دختران بعداً به مادرانشان گفته بودند که شما به ما اعتماد نکردید و اجازه تصمیم‌گیری ندادید و این دلخوری تا مدت‌ها ادامه داشته است.

به نظر می‌رسد نتیجهٔ چنین برخوردی در طولانی‌مدت، خوشایند نخواهد بود. نوجوان دو راه پیش‌رو خواهد داشت: راه اول برای نوجوانی است که با مادرش اختلافات حل‌نشده دارد (ام ماری و همکاران، ۲۰۱۶) و خود را تحت کنترل سختگیرانه احساس می‌کند (فقیهی مقدس و همکاران، ۱۳۹۸) که راه به‌سوی هیچ‌گونه آزادی در تصمیم‌گیری ندارد (محمدمدی‌نسب و همکاران، ۱۳۹۸)؛ بنابراین روحیهٔ خودمختاری و عملکرد مستقل، او را از مادر مأیوس می‌کند و کمتر برای گرفتن راهنمایی و مشورت در موقعیت‌های پرخطر به مادر مراجعه خواهد کرد (شر کنسور، بیتشاک و اسور، ۲۰۲۱). راه دوم هم برای نوجوانی است که والدین سختگیری دارد که به او اجازهٔ ابراز وجود و اظهارنظر نمی‌دهند و از او فقط انتظار فرمانبرداری دارند. چنین نوجوان تابعی، توانایی رد درخواست‌های نامعقول و مخاطره‌آمیز دیگران را ندارد و بدین واسطه در معرض سوءاستفاده و رفتار پرخطر جنسی قرار می‌گیرد (مینا و امینی‌منش، ۱۴۰۰). این در حالی است که برخی مادران توانسته‌اند با کاوش، تحلیل و پذیرش واقعیات فردی و اجتماعی روز و ایجاد فرصت تماس با این واقعیات برای نوجوانان خود، آنان را در تشخیص فرصت‌ها و آسیب‌های واقعی در پرتو رابطه‌ای همگرا، قوی و صمیمی یاری کنند (هاشمی و همکاران، ۱۳۹۹).

مادران پژوهش حاضر در راستای تربیت جنسی با نوجوانان خود گفت‌وگوهایی داشته‌اند که جز سه مورد، بیشتر در خصوص بیان قواعد، اصول اخلاقی و ارزش‌ها بوده است؛ به‌عنوان نمونه آموزش‌هایی در خصوص ارتباط نامتعارف با همجنس، خودداری از زودباوری و اثرپذیری از غیرهمجنس، حفظ حیا، حفظ حریم محرم و نامحرم، چگونگی استفاده از گوشی، خطرات احتمالی پرسه‌زنی در اینترنت و چگونگی برخورد به هنگام مشاهدهٔ تصاویر نامناسب که در راستای خویشنداری جنسی بوده است و با یافته‌های مانو و همکاران (۲۰۱۵)، رامکاندانی و همکاران (۲۰۱۸) و کین کید و همکاران (۲۰۱۲) همسو است. ولی بحث بر سر اینکه محتوای آموزش جنسی متناسب با فرهنگ ایرانی-اسلامی چه محتوایی باید داشته باشد، هدف این پژوهش نبوده و خارج از حوصلهٔ این مقاله است و پژوهش جداگانه‌ای می‌طلبد.

در مجموع می‌توان گفت مادران مشارکت‌کننده به‌دلیل نگرانی از درگیری نوجوانان با فعالیت‌های جنسی پیش از موعد، هریک براساس دانش، ویژگی‌های شخصیتی خود، جنسیت، ویژگی‌های شخصیتی نوجوان و ارزش‌های خانوادگی، فرهنگی و بومی، روشی را در تربیت جنسی نوجوان خود به‌کار برده بودند که هریک با الگویی از الگوهای تربیت و آموزش جنسی معرفی شده در کشور هماهنگ و همسو بود و از آن میان، غلبهٔ الگوهای کنترلی مبتنی بر پرهیز و مراقبت متمرکز بر خود و مراقبت متمرکز بر نوجوان آشکارتر به‌نظر می‌رسید. بیش از همه، عدم توافق درخصوص ضرورت آموزش جنسی، محتوا، زمان آغاز و چگونگی انجام آن در میان مادران مشاهده شد.

در پایان شایان ذکر است که این پژوهش با محدودیت‌هایی همراه بوده است. از جمله اینکه مادران مشارکت‌کننده در پژوهش از میان اقشار متوسط جامعه بودند و اطلاعاتی از مادران طبقهٔ کم‌برخوردار و مرفه در آن وجود ندارد. دیگر آنکه نقش پدران در تربیت جنسی نوجوانان دختر و پسر در این پژوهش با توجه به هدف آن که بررسی تجربهٔ زیستهٔ مادران بوده، مغفول مانده است و در آخر، پژوهشگران این مقاله با تجاری از مادران مواجه شدند که تأثیر عملکرد آن‌ها را بر نوجوان از دیدگاه مادران مطرح می‌کرد و خلأ تجارب و استنباط خود نوجوانان از تأثیر عملکرد مادران روی آن‌ها احساس می‌شد که به‌نظر می‌رسد این دو مورد بتواند ایدهٔ جدیدی را فراروی پژوهشگران محترم برای انجام پژوهش‌های آینده قرار دهد.

۵. ملاحظات اخلاقی

به‌منظور رعایت ملاحظات اخلاقی پژوهش، به همهٔ مشارکت‌کنندگان حق انتخاب و اختیار برای شرکت در پژوهش داده شد. از همهٔ مشارکت‌کنندگان داوطلب، رضایت‌نامهٔ آگاهانه اخذ شد و به آنان اطمینان داده شد که مشخصات فردی آن‌ها محرمانه خواهد ماند و شرکت در این پژوهش، برای ایشان هیچ‌گونه خطر و تهدیدی ندارد. همچنین مشارکت‌کنندگان از طول مدت مصاحبه، مدت پژوهش، روش به‌کاررفته، فواید و زیان‌های احتمالی و نحوهٔ گزارش نتایج آگاه شدند و به سؤالات آنان پاسخ داده شد.

۶. حمایت مالی و سپاسگزاری

از تمامی مشارکت‌کنندگان در پژوهش حاضر، مسئولان، سرپرستان و مدیران دانشگاه پیام‌نور خوزستان که انجام مصاحبه را

ممکن ساختند و از استادان، نویسندگان و مشاوران محترم فعال در حوزه تربیت جنسی که با پژوهشگران همکاری کردند، قدردانی می‌شود. پژوهشگران این طرح، از حمایت مالی هیچ سازمانی بهره‌مند نبوده‌اند.

۷. تعارض منافع

در این پژوهش هیچ‌گونه تعارض منافع وجود ندارد.

منابع

- اسدی، م.، منصوریان، ی.، و نظری، م. (۱۳۹۴). تبیین شاخص‌های والدگری موفق دوره نوجوانی در نمونه‌هایی از خانواده‌های ایرانی: یک مطالعه کیفی. *فصلنامه علمی-پژوهشی آموزش بهداشت و ارتقای سلامت*. ۳(۳)، ۲۳۱-۲۱۹. <http://journal.ihepsa.ir/article-1-309-fa.html>
- اسلامیان، ز.، سعیدی رضوانی، م.، و غفاری، ا. (۱۳۹۸). شناسایی و اولویت‌بندی پیام‌های مرتبط با خویش‌تن‌داری جنسی دانش‌آموزان (براساس منابع و دیدگاه‌های دانش‌آموزان). *دوفصلنامه علمی-پژوهشی تربیت اسلامی*. ۱۴(۲۸)، ۱۹۴-۱۷۵. <https://doi.org/10.30471/edu.2019.1527>
- براون، م.، و کلارک، و. (۱۴۰۱). پژوهش کیفی موفقیت‌آمیز: راهنمای عملی برای مبتدیان. ترجمه شیوا گرانمایه‌پور و امیرعلی مازندرانی. تهران: ارجمند.
- تربتی، س.، تاجیک اسماعیلی، س.، و خسروی، ن. (۱۳۹۸). مطالعه کیفی تربیت جنسی نوجوانان و عوامل زمینه‌ساز آن با تأکید بر روابط میان فردی با والدین: مطالعه موردی دختران و پسران دوره متوسطه ساکن شهر تهران. *فصلنامه مطالعات جامعه‌شناسی*. ۱۲(۴۵)، ۱۰۴-۷۷. <https://doi.org/10.30495/jss.2020.671678>
- خوشخرام رودمعجنی، م. (۱۴۰۰). تحلیل تربیت جنسی ادراک‌شده والدین شهر قم: یک مطالعه کیفی. *فصلنامه روان‌شناسی و دین*. ۱۴(۴)، ۸۳-۹۶. <http://ravanshenasi.nashriyat.ir/node/659>
- خلج‌آبادی فراهانی، ف.، کاظمی‌پور، ش.، و رحیمی، ع. (۱۳۹۲). بررسی تأثیر معاشرت با جنس مخالف قبل از ازدواج بر سن ازدواج و تمایل به ازدواج در بین دانشجویان دانشگاه‌های تهران. *خانواده‌پژوهی*. ۹(۱)، ۲۸-۷. https://jfr.sbu.ac.ir/article_96221.html
- رحمانی، ا.، عارفی، م.، افشاری‌نیا، ک.، و امیری، ح. (۱۳۹۸). طراحی بسته آموزشی تربیت جنسی نوجوانان مبتنی بر فرهنگ ایرانی و اثربخشی آن بر خودپنداشت دانش‌آموزان متوسطه اول. *مجله علوم روان‌شناختی*. ۱۸(۱۷۹)، ۸۴۹-۸۳۹. <http://dorl.net/dor/20.1001.1.17357462.1397.17.70.11.3>
- روح‌پرور، ز.، شاه‌علی، ش.، و جواد نوری، م. (۱۳۹۸). تبیین ادراکات والدین از چالش‌های تربیت جنسی پسران نوجوان؛ یک مطالعه کیفی. *مجله تحقیقات کیفی در علوم سلامت*. ۱۸(۳)، ۲۷۰-۲۶۰. https://jqf1.kmu.ac.ir/article_90980.html
- صالحین، ش.، سیمبر، م.، کشاورز، ز.، و نصیری، م. (۱۳۹۷). چالش‌های آموزش سلامت باروری و جنسی به نوجوانان از دیدگاه والدین در ایران و جهان: مرور سیستماتیک. *مجله دانشکده پزشکی اصفهان*. ۳۶(۵۰۸)، ۱۵۵۳-۱۵۴۰. <https://doi.org/10.22122/jims.v36i508.10489>
- عابدینی، ا.، طیبی، ز.، ضیایی، پ.، و زارع‌زاده خیبری، ش. (۱۳۹۵). مطالعه کیفی تجارب مادران از آموزش مسائل جنسی به دختران نوجوان با تأکید بر عوامل فرهنگی. *مجله اصول بهداشت روانی*. ۱۸(۴)، ۲۱۱-۲۰۲. <https://doi.org/10.22038/jfmh.2016.7163>
- فرزانه جاجرمی، ح.، ستوده اصل، ن.، کهساری، ر.، و جهان، ف. (۱۴۰۰). ارائه مدل علی‌گرایش به رفتارهای پرخطر براساس نگرش مذهبی و سبک‌های فرزندپروری والدین با میانجی‌گری چشم‌انداز زمان. *پژوهش‌های روان‌شناسی اجتماعی*. ۱۱(۴۲)، ۵۲-۳۵. <https://doi.org/10.22034/spr.2021.261707.1620>
- فقیهی مقدس، ن.، مؤمنی‌راد، ف.، و شریفی، س. (۱۳۹۸). ارائه مدل رفتار منحرفانه جنسی نوجوانان دختر: تأملی بر رویکرد زمینه‌ای. زن در

- توسعه و سیاست. (۱۱۷/۱)، ۹۵-۷۱. <https://doi.org/10.22059/jwdp.2019.276379.1007594>
- کلانتری، س.، غنا، س.، ثناگو، ا.، و جویباری، ل. (۱۳۹۲). آموزش بلوغ و مسائل جنسی به دختران: تجارب مادران گرگانی. *فصلنامه مدیریت ارتقای سلامت*. ۲(۳)، ۷۴-۹۰. <http://jhpm.ir/article-1-90-fa.html>
- کمرزین، ح. (۱۳۹۹). *روان‌شناسی رشد*. ۲. چاپ یازدهم. تهران: دانشگاه پیام‌نور.
- لطیف‌نژاد، ر.، جوادنوری، م.، حسن‌پور، م.، هزاده‌بی، م. م.، و تقی‌پور، ع. (۱۳۹۱). ضرورت آموزش سلامت جنسی به دختران نوجوان در ایران: یک مطالعه کیفی. *مجله زنان، مامایی و نازایی ایران*. ۱۵(۱۲)، ۱۷-۷. <https://doi.org/10.22038/ijogi.2012.5695>
- محمدپور، ا. (۱۴۰۰). *ضد روش‌زمینه‌های فلسفی و رویه‌های عملی در روش‌شناسی کیفی*. ویرایش دوم. چاپ چهارم. قم: لوگوس.
- محمدی، ف.، و محمدی، ح. (۱۳۹۵). مطالعه کیفی پیامدهای ارتباط با جنس مخالف در میان نوجوانان دختر و پسر (مطالعه موردی: نوجوانان شهر مشهد). *فصلنامه مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران*. ۵(۴)، ۶۶۲-۶۴۱. <https://doi.org/10.22059/jisr.2017.60896>
- محمدی‌نسب، ح.، مظاهری، م.، ع.، رضایی‌زاده، م.، و حیدری، م. (۱۳۹۸). نیازهای نوجوانان در رابطه والد-فرزندی: یک مطالعه کیفی. *مطالعات روان‌شناسی تربیتی*. ۱۸(۴۲)، ۸۰-۶۳. <https://dx.doi.org/10.22111/jeps.2021.6386>
- مرفاتی‌خویی، ع.، شمس‌علی‌زاده، ن.، بیات، ع.، زارعی، ف.، و ریماز، ش. (۱۳۹۳). اولویت‌بندی رفتارهای پرخطر بهداشتی در دانش‌آموزان مدارس دولتی منطقه پنج تهران: مطالعه کیفی. *مجله دانشکده بهداشت انستیتو تحقیقات بهداشتی*. ۱۲(۲)، ۸۰-۶۹. <http://sjsph.tums.ac.ir/article-1-5149-fa.html>
- مستفیضی، ن.، حجازی، ا.، و قاسم‌زاده، س. (۱۴۰۱). ادراک کودک از عملکرد والدین خوب در تأمین نیازهای بنیادین روان‌شناختی. *فصلنامه پژوهش‌های کاربردی روان‌شناختی*. ۱۳(۱)، ۴۱-۲۱. <https://doi.org/10.22059/japr.2022.312067.643670>
- مینا، ف. و امینی‌منش، س. (۱۴۰۰). پیش‌بینی‌کننده‌های گرایش به رفتار پرخطر در نوجوانان دختر: نقش بدنظمی هیجانی، تمایز یافتگی و ابراز وجود. *فصلنامه پژوهش‌های روان‌شناسی اجتماعی*. ۱۱(۴۴)، ۱۹۷-۱۸۳. <https://doi.org/10.22034/spr.2022.282396.1637>
- نورعلیزاده میانجی، م.، و رحیمی، ع. (۱۴۰۰). مدیریت جنسی خانواده و نقش آن در اخلاق‌مداری و سلامت جنسی فرزندان. *فصلنامه مطالعات اخلاق کاربردی*. ۱۷(۴۳)، ۸۰-۴۵. <https://doi.org/10.22081/jare.2022.63013.1703>
- نوغانی دخت بهمنی، م.، و محمدی، ف. (۱۳۹۵). گرایش به ارتباط با جنس مخالف: مطالعه‌ای در باب نوجوانان پسر مشهد. *دوفصلنامه مسائل اجتماعی ایران*. ۷(۱)، ۱۸۴-۱۶۳. <http://dorl.net/dor/20.1001.1.24766933.1395.7.1.6.7>
- هاشمی، س.، اسمعیلی، م.، عسگری، م.، و کاظمیان، س. (۱۳۹۹). تدوین الگوی راهبردهای انطباقی مادران در رویارویی با مسائل نوپدید نوجوانان. *نشریه علمی-فرهنگی تربیتی زنان و خانواده*. ۱۴(۵۰)، ۶۶-۴۵. https://cwfs.ihu.ac.ir/article_205098.html

References

- Abedini, E., Tabibi, Z., Ziaee, P., & Zarezade Kheibari, S. (2016). A qualitative study on mothers' experiences from sex education to female adolescents underlining cultural factors. *Journal of Fundamentals of Mental Health*, 18(4), 202-211. <https://doi.org/10.22038/jfmh.2016.7163> (In Persian)
- Alimoradi, Z., Kariman, N., Simbar, M., & Ahmadi, F. (2017a). Empowerment of Adolescent Girls for Sexual and Reproductive Health Care: A Qualitative Study. *African Journal of Reproductive Health*, 21(4), 80-92. <https://doi.org/10.29063/ajrh2017/v21i4.9>
- Alimoradi, Z., Kariman, N., Simbar, M., & Ahmadi, F. (2017b). Contributing factors to high-risk sexual behaviors among Iranian adolescent girls: A systematic review. *International Journal of Community Based Nursing and Midwifery*, 5(1), 2-12.

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5219561/>

- Asadi, M., Mansourian, Y., Nazary, A. M. (2015). Exploring Indicators of Successful Parenting of Adolescents among Iranian Families: A Qualitative Study. *Iranian Journal of Health Education and Health Promotion*, 3(3), 219-231. <http://journal.ihepsa.ir/article-1-309-fa.html> (In Persian)
- Askari, F., Mirzainajmabadi, K., Saeedy Rezvani, M., & Asgharinekah, S. M. (2020). Sexual health education issues (challenges) for adolescent boys in Iran: A qualitative study. *Journal of Education and Health Promotion*, 9, 33. https://doi.org/10.4103/jehp.jehp_462_19
- Braun, V., & Clarke, V. (2022). *Successful Qualitative Research: A Practical Guid for Beginners*. Translated by: Sh. Geranmayepour & A. Mazandariani. Tehran: Arjmand. (In Persian)
- Corcoran, J. L., Davies, S. L., Knight, C. C., Lanzi, R. G., Li, P., & Ladores, S. L. (2020). Adolescents' perceptions of sexual health education programs: An integrative review. *Journal of Adolescence*, 84, 96–112. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2020.07.014>
- Corcoran, J. L., Patrician, P. A., Childs, G. D., & Shirey, M. (2019). What do we really know about adolescent sexual health education: A dimensional concept analysis, *American Journal of Sexuality Education*, 14(3), 342-357. <https://doi.org/10.1080/15546128.2019.1600446>
- Cortínez-López, A., Cuesta-Lozano, D., & Luengo-González, R. (2021). Effectiveness of sex education in adolescents. *Sexes*, 2(1), 144-150. <http://dx.doi.org/10.3390/sexes2010012>
- Envuladu, E., Kwaak, A., Zwanikken, P., & Zoakah, A. (2017). Exploring the factors influencing adolescent sexual behavior in Plateau state Nigeria. *American Journal of Medicine and Medical Sciences*, 7(1), 1-6. <http://article.sapub.org/10.5923.j.ajmms.20170701.01.html>
- Eslamian, Z., Saeedi Rezvani, M., & GHaffari, A. (2019). Identification and Prioritization Messages Related to Sexual Restraint of Female High School Students to Developing Appropriate Content. *Biquarterly Journal of Islamic Education*, 14(28), 175-194. <https://doi.org/10.30471/edu.2019.1527> (In Persian)
- Faghihi Moghadas, N., Momenirad, F., & Sharifi, S. (2019). A Model for Sexual Deviant Behaviors of Teen Girls: Thinking on the Grounded Theory. *Woman in Development & Politics*, 17(1), 71-95. <https://doi.org/10.22059/jwdp.2019.276379.1007594> (In Persian)
- Farzaneh, H., Sotodeh Asl, N., Kohsari, R., & Jahan, F. (2021). Presenting a Causal Model of Tendency to High-Risk Behaviors Based on Religious Attitude and Parental Parenting Styles: Mediated by Time Vision. *Social Psychology Research*, 11(42), 35-52. <https://doi.org/10.22034/spr.2021.261707.1620> (In Persian)
- Ghaffari, M., Gharlipour Gharghani, Z., Mehrabi, Y., Ramezankhani, A., & Movahed, M. (2016). Premarital Sexual Intercourse-Related Individual Factors Among Iranian Adolescents: A Qualitative Study. *Iranian Red Crescent Medical Journal*, 18(2), e21220. <https://doi.org/10.5812/ircmj.21220>
- Graaf, H., Vanwesenbeeck, I., Woertman, L., and Meeus, W. (2011). Parenting and adolescents' sexual development in Western societies. *European Psychologist*, 16(1), 21–31. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1027/1016-9040/a000031>
- Hashemi, S., Esmaeili, M., Asgari, M., & Kazemian, S. (2020). Development of a Model for Mothers' Adaptive Strategies in Dealing with the Emerging Problems of Adolescents. *The Women and Family Culture Education*, 14(50), 45-66. https://cwfs.ihu.ac.ir/article_205098.html?lang=en (In Persian)
- Kalantary, S., Ghana, S., Sanagoo, A., & Jouybari, L. (2013). Puberty and sex education to girls: experiences of Gorganians' mothers. *Journal of Health Promotion Management*, 2(3), 74-90. <http://jhpm.ir/article-1-90-en.html> (In Persian)
- Kamarzarrin, H. (2021). *Development Psychology 2* (11th Ed.). Tehran: PNU Publication. (In Persian)

- Khalajabadi Farahani, F., Kazemipour, S., & Rahimi, A. (2013). The Influence on Premarital Heterosexual Relationships on Marital Timing and Marital Desire among College Students in Tehran. *Journal of Family Research*, 9(1), 7-28. https://jfr.sbu.ac.ir/article_96221.html?lang=en (In Persian)
- Khoshkharam Rood Majani, M. (2020). Analysis of perceived sex education of Qom parents: A qualitative study. *Psychology and Religion*, 14(4) 83-96. <http://ravanshenasi.nashriyat.ir/node/659> (In Persian)
- Kincaid, C., Jones, D. J., Sterrett, E., & McKee, L. (2012). A review of parenting and adolescent sexual behavior: The moderating role of gender. *Clinical Psychology Review*, 23(3), 177-188. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2012.01.002>
- Latif Nejad, R., Jvad Nouri, M., Hasanpour, M., Hazaveyi, S. M. M., & Taghipour, A. (2012). The Necessity of Sexual-Health Education for Iranian Female Adolescents: A Qualitative Study. *The Iranian Journal of Obstetrics, Gynecology and Infertility*, 15(12), 7-17. <https://doi.org/10.22038/ijogi.2012.5695> (In Persian)
- Manu, A. A., Jonathan Mba, C., Quansah Asare, G., Odoi-Agyarko, K., & Oduro Asante, K. (2015). Parent-child communication about sexual and reproductive health: evidence from the Brong Ahafo region, Ghana. *Journal of Reprod Health*, 12, 16. <https://doi.org/10.1186/s12978-015-0003-1>
- Martino, S. C., Elliott, M. N., Corona, R., Kanouse, D. E. & Schuster, M. A. (2008). Beyond the “Big Talk”: The roles of breadth and repetition in parent-adolescent communication about sexual topics. *Pediatrics*, 121(3), 612-618. <https://doi.org/10.1542/peds.2007-2156>
- Merghati-Khoei, E., Shams Alizadeh, N., Bayat, A., Zarei, F. & Rimaz, S. (2014). Priorities of health risk behaviors among high school students in the public schools in 5th restrict of Tehran: A qualitative study. *Journal of School of Public Health and Institute of Public Health Research*, 12(2), 69-80. <http://sjsph.tums.ac.ir/article-1-5149-en.html> (In Persian)
- Mina, F., & Aminimanesh, S. (2022). Predictors of High-Risk Behaviors in Female Adolescents: The Role of Emotional Dysfunction, Self-Differentiation and Self- Assertiveness. *Social Psychology Research*, 11(44), 183-197. <https://doi.org/10.22034/spr.2022.282396.1637> (In Persian)
- Mmari, K., Kalamar, A. M., Brahmabhatt, H., & Venables, E. (2016). The influence of the family on adolescent sexual experience: A comparison between Baltimore and Johannesburg. *PLoS ONE*, 11(11), e0166032. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0166032>
- Mohammadi, F., & Mohammadi, H. (2017). Qualitative study of consequences of relationship with opposite sex among youth (Case study: Mashhad youth). *Social Studies and Research in Iran*, 5(4), 641-662. <https://doi.org/10.22059/jisir.2017.60896> (In Persian)
- Mohammadinasab, H., Mazaheri Tehrani, M., Rezaeizadeh, M., & Heidari, M. (2021). The needs of adolescents in parent-child relationship, a qualitative study. *Journal of Educational Psychology Studies*, 18(42), 63-80. <https://doi.org/10.22111/jeps.2021.6386> (In Persian)
- Mohammadpour, A. (2018). *Counter-Method: The philosophical Underpinnings and practical procedures of Qualitative Methodology* (2nd Ed.). Qom: Logos Publications. (In Persian)
- Mostafizi, N., Hejazi, E., & Ghasemzadeh, S. (2022). The child's perception of the performance of a good parent in satisfying basic psychological needs. *Journal of Applied Psychological Research*, 13(1), 21-41. <https://doi.org/10.22059/japr.2022.312067.643670> (In Persian)
- Noghani Dokht Bahmani M, Mohammadi F. (2016). Tendency to communicate with opposite Sex: Case study of teenagers in Mashhad. *Journal of Social Problems of Iran*, 7(1), 163-184. <http://dx.doi.org/10.18869/acadpub.jspi.7.1.163> (In Persian)
- Nouralizadeh Miyaneji, M., & Rahimi, A. (2021). Sexual management of the family and its function in moral-orientation and sexual health of the children. *Quarterly Scientific Journal of Applied Ethics Studies*, 17(43), 45-80. <https://doi.org/10.22081/jare.2022.63013.1703> (In Persian)

- Rahmani, E., Arefi, M., Afsharineya, K., & Amiri, H. (2019). Designing an adolescent educational package of sexual education based on Iranian culture and effectiveness on self-concept in high school students (first period). *Journal of Psychological Science*, 18(79), 839-849. <http://dorl.net/dor/20.1001.1.17357462.1397.17.70.11.3> (In Persian)
- Ramchandani, K., Morrison, P., Gold, M. A., & Akers, A. Y. (2018). Messages about Abstinence, delaying sexual debut and sexual decision-making in conversations between mothers and young adolescents. *Journal of Pediatric and Adolescent Gynecology*, 31(2), 107-115. <https://doi.org/10.1016/j.jpag.2017.10.007>
- Rashid, S., & Mwale, M. (2016). The effects of sex education on the risky sexual behaviour of school going adolescents: A case study of Mbenjere secondary, Ntaja and Nsanama community day secondary schools. *Psychology and Developing Societies*, 28(1), 126-138. <http://dx.doi.org/10.1177/0971333615622910>
- Rouhparvar, Z., Shahali, S., & Javadnoori, M. (2020). Parents' Perceptions of Challenges of Male Adolescent's Sexual Education: A Qualitative Study. *Journal of Qualitative Research in Health Sciences*, 8(3), 260-270. https://jqr1.kmu.ac.ir/article_90980.html (In Persian)
- Salehin, S., Simbar, M., Keshavarz, Z., & Nasiri, M. (2019). Parents' Perspectives on Challenges of Sexual and Reproductive Health Education to Adolescents in Iran and the World: A Systematic Review. *Journal of Isfahan Medical School*, 36(508), 1540-1553. <https://doi.org/10.22122/jims.v36i508.10489> (In Persian)
- Shams, M., Parhizkar, S., Mousavizadeh, A., & Majdpour, M. (2017). Mothers' views about sexual health education for their adolescent daughters: a qualitative study. *Reproductive Health*, 14(1), 24. <https://doi.org/10.1186/s12978-017-0291-8>
- Sher-Censor, E., Yitshaki, N., & Assor, A. (2021). How should mothers react when they first learn about their child's involvement with deviant peers? The adolescents' perspective. *Journal of Youth and Adolescence*, 50, 935-951. <https://doi.org/10.1007/s10964-020-01383-y>
- Torbati, S., Tajik Esmaeili, S., & Khosravi, N. (2020). A qualitative study of adolescent sexual education and its contextual factors with emphasis on interpersonal relations with case study: High school adolescent girls and boys residing in Tehran. *The Journal of Sociology Studies*, 12(45), 45, 77-104. <https://doi.org/10.30495/jss.2020.671678> (In Persian)
- Turpyn, C. C., & Chaplin, T. M. (2016). Mindful parenting and parents' emotion expression: effects on adolescent risk behaviors. *Mindfulness*, 7, 246-254. <https://doi.org/10.1007/s12671-015-0440-5>